

Jan Dvořák, *Oktaviánova cesta k moci. Politika a vzestup Caesarova dědice v letech 44-31 př.n.l.*, České Budějovice 2021, 65 s. (Bakalářská práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích)

Posudek vedoucího bakalářské práce

Předkládaná bakalářská práce se zabývá obdobím konce římské republiky, a to od smrti Julia Caesara až po vítězství jeho adoptivního syna Oktaviána v poslední občanské válce republiky (44-31 př.n.l.). Práce si klade za cíl prozkoumat příčiny Oktaviánova úspěchu; autor vychází z předpokladu, že hnací silou za Oktaviánovou snahou prosadit se v politice byla jeho touha pomstít svého adoptivního otce, ale nevyklučuje jako motiv ani touhu po moci (str. 2). Ve skutečnosti by bylo mnohem výhodnější postulovat daleko pravděpodobnější předpoklad, že proklamovaná pomsta na Caesarových vrahách měla spíše kamuflovat Oktaviánovy politické ambice a učinit je poněkud stravitelnějšími pro římské občany, jejichž většině Caesar zjevně imponoval. Autor práce se nepouští do úvahy, nakolik byla myšlenka republiky – tedy dohoda elit společnosti založená na politické rovnováze mezi senátem a jinými významnými římskými politickými institucemi – v době Oktaviánova politického vzestupu ještě živá. Měl režim osobní moci, který Oktavián cílevědomě budoval po vzoru Caesara a Sully, nějakou alternativu? Bylo v roce 44 př.n.l. stále ještě možné vrátit vývoj zpět a republiku obnovit? Byla bitva u Filipp skutečně rozhodujícím střetnutím mezi přívrženci a odpůrci republikánského zřízení? Anebo bylo rozhodnuto už dávno předtím? Autor práce se těmto úvahám nevěnuje a ve zcela standardním výkladu sleduje spíše jen politickou kariéru Oktaviána (a do určité míry i Marka Antonia a některých dalších politiků). Není to nutně chyba, ale práci to omezuje na pouhý výčet významných událostí let 44-31 př.n.l.

Pouze v závěru práce (str. 62-63) se autor pouští do určitých spekulací, ale bohužel zde neuvádí žádné argumenty. Například považuje snahu Caesarových vrahů o obnovu republiky za naivní a nereálnou – ale argumenty neuvádí. Lze se tu přinejmenším ptát, za jakých okolností by snaha obnovit republiku po Caesarově smrti měla naději na úspěch. Autor také poněkud odvážně tvrdí (str. 62), že Oktavián mohl odejít z politiky po bitvě u Filipp (42 př.n.l.) nebo po skončení platnosti druhého triumvirátu – opět, žádné argumenty na podporu svého tvrzení neuvádí. Co by z takového rozhodnutí vyplynulo pro stát a pro Oktaviána? Jak pravděpodobné je, že by Marcus Antonius této situace využil a prostě Oktaviána odstranil?

Ohledně doby trvání druhého triumvirátu mohl být autor pečlivější; na str. 62 uvádí jako konec triumvirátu rok 32 př.n.l., na straně 52 zase rok 33 př.n.l. Ve skutečnosti je to problém, neboť na základě *lex Titia* ze dne 27. listopadu roku 43 byl triumvirát vytvořen na pět let a měl skončit posledního dne roku 38. Jeho platnost sice byla prodloužena, ale opožděně – až teprve smlouvou z Tarentu v roce 37, zřejmě v srpnu. Proto lze tvrdit, že druhý termín triumvirátu vypršel buď 31. prosince roku 33 anebo stejného dne roku 32. Pravděpodobnější je první uvedený rok, neboť triumvirové si v Tarentu zřejmě nechali své pravomoci prodloužit retrospektivně. Dobrou polovinu roku 37 však drželi své pravomoci ilegálně. Tato analýza v práci může chybět; ale je přinejmenším nutné být v datech konzistentní.

Práce je psána poměrně nejistou češtinou. Objevuje se tu množství nezvyklých slovních spojení, která balancují na hraně srozumitelnosti (str. 2: „není možné vyloučit i touhu po moci“, str. 7: „sympatie s politickou strukturou“ a mnoho jiných).

Seznam použitých zdrojů je uspokojivý. Pokud začneme u pramenů, lze jednoduše říci, že autor využil všech sedm významných zdrojů, jež jsou relevantní k danému období: Appiános, Cassius Dio, Suetonius, Plútarchos, Velleius Paterculus, Florus a *Res gestae divi Augusti*. Pracoval s nimi sice pouze v jejich českém (případně anglickém) překladu, ale pro bakalářskou práci je to ještě postačující. Seznam odborné literatury zahrnuje 1 česky psanou publikaci, 5 knih do češtiny přeložených a 23 knih v anglickém originále. Tato nápadná disproporce by sice mohla být do určité míry vyrovnána zařazením několika starších českých knižních publikací nebo alespoň článků do seznamu, ale šlo by o prázdné gesto. Literatura, jako všechno ostatní, zastarává. Je lépe vyhledávat nejmodernější cizojazyčnou literaturu než lpět na staré domácí produkci. Veškerá použitá zahraniční literatura je americké či britské provenience a vesměs jde o díla sepsaná renomovanými učiteli; většina z těchto děl také vznikla v tomto století. A více než 500 poznámek pod čarou svědčí o tom, že tyto zdroje byly využívány intenzívně.

Doporučuji práci k obhajobě a navzdory výše uvedeným výhradám ji navrhuji ohodnotit známkou **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích dne 26. 5. 2021

PhDr. Stanislav Doležal, Ph.D.